

Я. М. Казюк,
к. н. держ. у., доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонський національний технічний університет

МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

MECHANISMS OF STIMULATION OF DEVELOPMENT OF REGIONS

У статті розглянуто механізми реалізації принципів партнерства держави та регіонів, сутність та інноваційний потенціал державного фонду регіонального розвитку. Звернено увагу на оптимізацію управління бюджетними ресурсами шляхом налагодження ефективної взаємодії "держави — регіонів — бізнесу — громади". Визначено напрями удосконалення механізмів стимулювання розвитку регіонів.

The article describes the mechanisms for implementing the principles of partnership between the state and the regions, and innovation are the State Regional Development Fund.

Ключові слова: державний фонд регіонального розвитку, механізми, інвестиційні програми, управління бюджетними ресурсами, місцеві бюджети.

Key words: state Regional Development Fund, the mechanisms, investment programs, management of fiscal resources, local budgets.

ВСТУП

Вирішення накопичених в Україні системних соціально-економічних проблем регіонального розвитку вимагає від органів державної влади пошуку інноваційних підходів до оновлення механізмів й інструментів стимулювання розвитку регіонів та запровадження дієвих управлінських рішень.

Проблеми державного регулювання розвитку регіонів досліджуються як зарубіжними, так і вітчизняними вченими. Серед зарубіжних науковців слід відмітити праці А. Сміта, І. Фішера, Д. Хікса, У. Шарпа; вітчизняних — О.М. Алімова, М.П. Бутка, М.І. Долішнього, О.О. Єрошкіної, О.М. Іваницької, В.Ю. Керецьмана, М.Х. Корецького, О.П. Крайника, М.А. Латиніна, М.М.Миколайчука, І.В.Розпутенка та інших.

Неефективність фінансових механізмів подолання соціально-економічної відсталості та системи міжрегіонального перерозподілу ресурсів посилюють диспропорції в соціально-економічному розвитку регіонів, перешкоджають модернізації економіки, налагодженню гармонійної взаємодії центру і регіонів, що призводить до різних показників рівня та якості життя населення країни залежно від місця його проживання.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Державним органам влади слід продовжити пошук дієвих механізмів активізації регіонального розвитку та запроваджувати нові механізми зменшення диспропорцій розвитку регіонів на основі оптимізації та ефективного використання державних, регіональних і місцевих ресурсів.

Отже подальше проведення реформ у бюджетній системі має супроводжуватися ефективною бюджетною політикою, спрямованою на забезпечення сталого економічного розвитку на інноваційно-інвестиційних засадах та спрямованою на підвищення добробуту громадян.

РЕЗУЛЬТАТИ

У щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році" зазначено, що для успішної імплементації передбачених Програмою економічних реформ України на 2010—2014 роки кроків, Кабінету Міністрів України слід чітко визначитися з пріоритетними напрямами бюджетної політики у середньостроковій перспективі та продовжувати реформи в системі державних фінансів.

Так, у вищезазваному документі звернено увагу на те, що одним із головних напрямів реформ бюджетної системи на 2013 рік повинно стати підвищення ефективності використання державних інвестицій шляхом:

— затвердження чіткої методики визначення пріоритетних проектів розвитку, фінансування яких здійснюватиметься за бюджетні кошти;

— упровадження принципу співфінансування інвестиційних проектів при оптимальному розподіленні фінансових зобов'язань між центральною, місцевою владою та приватними інвесторами, які отримують певну вигоду від їх реалізації;

— запровадження регуляторного моніторингу стану реалізації найбільш потужних інвестиційних проектів, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів, з публічною презентацією його результатів та ін. [9].

Відмітимо те, що в оновленому Бюджетному кодексі України чітко встановлено поняття "інвестиційна програма (проект)". Це комплекс заходів, визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництва, регіонів, виконання яких здійснюється з використанням коштів державного та/або місцевих бюджетів чи шляхом надання державних та/або місцевих гарантій [1].

Слід звернути увагу на те, що завдяки впровадженню інституту інвестиційних програм та оптимізації ви-

даткової політики держави в напрямі збільшення капітальних і інвестиційних видатків, обсяг бюджетних коштів на інвестиційні цілі в структурі видатків Зведеного бюджету щороку зростає (у 2009 році складав 3,3% до ВВП, 2010 році — 4,2% до ВВП, 2011 році — 4,4% до ВВП, прогноз 2012—2014 років складає 5,0% до ВВП) [9]. Експерти Національного інституту стратегічних досліджень вважають, що це дозволить підвищити інвестиційну активність в економіці України та прискорити зростання ВВП [11].

Важливим питанням сьогодення виступає створення міцних вертикальних зв'язків держави з регіонами та горизонтальних зв'язків між регіонами, місцевими громадами та бізнесом.

Значимість горизонтальних зв'язків, які виникають при здійсненні державного управління соціально-економічною системою регіону, велика. В умовах співробітництва розширюються можливості регіональних органів державного управління у збільшенні внутрішнього потенціалу регіонів, оперативності та ефективності вирішення регіональних проблем у соціально-економічних сферах. Взаємодію "держави — регіонів — бізнесу — громади" можна розглядати, як напряму оптимізації управління бюджетними ресурсами регіонів. Мова йде про ефективне використання інструментів та механізмів державно-регіонального та державно-приватного партнерства.

У державно-регіональному партнерстві суб'єктами відносин виступає держава та регіон в особі органів влади, представників бізнесу та громадського суспільства. Налагодження ефективного діалогу на рівні "держави — регіон — громада" та інноваційні підходи до розвитку регіонів дозволять підштовхнути процеси соціально-економічного розвитку до зростання, що стане основою досягнення динамічного, збалансованого розвитку та зростання добробуту громадян країни.

Інституційно-правовим шляхом реалізації такого партнерства є визначення правового статусу державного фонду регіонального розвитку як єдиного джерела консолідації та координації фінансових ресурсів для досягнення довгострокових цілей держави у розвитку регіонів [11]. Слід зазначити, що створення сучасного інституту, спроможного забезпечувати регіональний розвиток з дотриманням принципів прозорості в реалізації інвестиційних проектів, такого як державний фонд регіонального розвитку, є одним з пріоритетних напрямів реформування державного управління регіональним розвитком в Україні.

Державний фонд регіонального розвитку — це спеціальна інституція національного рівня, створена для фінансування довгострокових міжрегіональних і регіональних програм та проектів на основі консолідації фінансових потоків, у тому числі міжнародної технічної допомоги, грантів тощо [9].

Досвід країн Європейського Союзу свідчить про те, що серед інститутів, які забезпечують стабільний, збалансований регіональний розвиток, велику роль відіграють структурні фонди та агенції регіонального розвитку [10, с. 4]. В Україні інноваційний потенціал державного фонду регіонального розвитку у 2012 році вперше передбачено використати для фінансової підтримки найважливіших сфер та напрямів місцевого та регіонального розвитку.

Діяльність державного фонду регіонального розвитку (далі — Фонду) зорієнтована на реалізацію постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 року № 1001 "Про Державну стратегію регіонального розвитку України до 2015 року" [3], а саме на підтримку інвестиційної привабливості регіонів та їх розвиток, підтримку розвитку інфраструктури, сприяння посиленню міжрегіональних зв'язків, підвищення ефективності використання потенціалу території тощо.

Пріоритетними завданнями діяльності Фонду в Україні є: зміцнення позицій внутрішнього ринку України

за рахунок зближення показників соціально-економічного розвитку регіонів на основі вирівнювання регіональних диспропорцій та досягнення стабільного соціально-економічного зростання на регіональному рівні, підтримка регіональної конкурентоспроможності та міжрегіонального співробітництва.

Вказані напрями діяльності Фонду збігаються з основними пріоритетами діяльності Європейського Фонду регіонального розвитку [10, с. 29].

Статтею 24-1 Бюджетного кодексу України визначено, що державний фонд регіонального розвитку створюється у складі загального фонду державного бюджету як бюджетний фонд. При складанні проекту Державного бюджету України та прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди державний фонд регіонального розвитку передбачається в обсязі не менше 1 відсотка прогнозного обсягу доходів загального фонду проекту Державного бюджету України на відповідний бюджетний період.

У свою чергу, кошти Фонду спрямовуються на виконання:

- державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій розвитку;
- державних цільових програм та інвестиційних програм (проектів) у частині виконання заходів регіонального розвитку;
- угод щодо регіонального розвитку та програм подолання депресивності територій;
- державних програм розвитку транскордонного співробітництва;
- програм і заходів соціально-економічного розвитку регіонів, включаючи програми і заходи розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі малих міст, гірських населених пунктів, населених пунктів зон спостереження тощо [1].

Слід зазначити, що не допускається спрямування бюджетних коштів на фінансування інвестиційних програм (проектів), видатки на які передбачені у державному бюджеті за іншими бюджетними програмами.

Центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики на підставі поданих пропозицій Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів місцевих рад (у термін до 1 травня року, що передує плановому), здійснюється оцінка та відбір зазначених програм і заходів на конкурсних засадах у межах індикативного прогнозного обсягу коштів державного фонду регіонального розвитку з дотриманням таких критеріїв розподілу між Автономною Республікою Крим, областями та містами Києвом і Севастополем:

- 70 відсотків коштів — відповідно до чисельності населення, яке проживає у відповідному регіоні;
- 30 відсотків коштів — з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до показника валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу (для регіонів, у яких цей показник менше 75 відсотків середнього показника по Україні) [1].

Наприклад, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2012 року № 243-р "Про затвердження переліку об'єктів і заходів, що фінансуються у 2012 році за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку" затверджено перелік об'єктів, що фінансуватимуться за рахунок 70 відсотків коштів Фонду, у тому числі для Херсонської області цей обсяг складає майже 54 млн грн [6]. Кошти планується спрямувати на шляхопровід (перша черга готовності), на обласний онкологічний диспансер (третій пусковий комплекс) та на водозабір і водовід питної води (перша черга).

Проте слід відмітити, що розрахунок розподілу коштів на регіональний розвиток, включно виходячи з чисельності населення, є не зовсім вірним. Адже витрати коштів на створення транспортної інфраструктури, розвитку виробництва на великих, але слабо заселених сільських територіях є значно вищими за витрати на

подібні цілі у високо урбанізованих територіях [13]. Погоджуємося з думкою А. Ткачука, що варто ввести два критерії для розподілу коштів — населення та площа території.

Також є дискусійним підхід щодо розподілу 30 відсотків коштів фонду, оскільки це надасть і далі можливість розподіляти "у ручному режимі" бюджетні кошти серед регіонів, не виділяючи у пріоритети регіони із повільним економічним розвитком, що не сприятиме вирівнюванню диспропорцій територій.

Не погоджуємося з окремими експертами [13], які вважають, що відсутність у законі фіксації суми для фонду, а також приписів щодо процедури визначення конкретної суми коштів фонду на кожен бюджетний рік створюватиме складності для середньострокового планування видатків фонду. Оскільки щороку відчуваються інфляційні процеси, що призводять до знецінення коштів.

Погоджуємося з думкою експертів Національного інституту стратегічних досліджень щодо проблеми обмеженості терміну використання коштів Фонду — протягом бюджетного року [10, с. 24]. Відповідно до вимог Бюджетного кодексу України, бюджет — це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду, що складає один календарний рік і починається 1 січня кожного року та закінчується 31 грудня того ж року. Проекти регіонального розвитку, як правило, у більшості випадків, розраховуються і виконуються декілька років. Кошти Фонду можуть виявитися, з певних причин, не освоєними місцевими бюджетами та повинні будуть повернуті до державного бюджету.

З огляду на вищезазначене, слід впровадити систему накопичення коштів Фонду на державному чи місцевому рівнях бюджетів. Також на користь створення накопичувальної системи Фонду в Україні свідчать і дії Уряду щодо запровадження повномасштабного державного стратегічного планування соціально-економічного розвитку на перспективу з урахуванням середньострокового бюджетного планування і використанням єдиної системи показників кінцевих результатів діяльності органів виконавчої влади.

Інституційно-правовим шляхом вирішення зазначеної проблеми є внесення відповідних змін до Бюджетного кодексу України.

В Україні Порядок підготовки, оцінки та відбору програм і заходів, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, та порядок використання таких коштів визначаються Кабінетом Міністрів України.

Вперше Порядок використання коштів у 2012 році вищезазначеного Фонду затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2012 року № 312 [4], якою було визначено: механізм використання коштів, співвідношення розподілу ресурсів між регіонами, напрями спрямування бюджетних коштів на фінансування інвестиційних програм і заходів, що відповідають пріоритетам розвитку регіонів, визначених Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2015 року [3], і стратегіям розвитку регіонів; механізм відкриття рахунків та подання звітності про використання бюджетних коштів та контроль за цільовим використанням коштів.

04 липня 2012 року постановою Кабінету Міністрів України № 656 затверджено постійний Порядок підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм чи проектів, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів Фонду.

На 2012 рік у державному бюджеті України визначено видатки Фонду в загальній сумі 1,6 млрд грн., а в проекті бюджету на 2013 рік передбачаються вже в сумі 3,4 млрд грн.

Крім вже визначеного поняття Бюджетним кодексом України щодо "інвестиційних програм", вищевказаною постановою виділяється термін "інвестиційний проект".

Так, інвестиційний проект — це комплекс організаційно-правових, фінансових та інженерно-технічних заходів, що здійснюються суб'єктами інвестиційної діяльності відповідно до планово-розрахункових документів, які містять обґрунтування необхідності здійснення таких заходів [5].

Вказаним Порядком також визначено умови фінансування інвестиційних програм (проектів) за рахунок бюджетних коштів, яких повинні дотримуватися учасники процесу:

— наявність затвердженої проектною документацією на будівництво та реконструкцію об'єктів соціально-культурного, житлово-комунального призначення та інфраструктури, що підвищує конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість регіону, окремих районів та населених пунктів;

— мінімальна кошторисна вартість інвестиційних програм (проектів) регіонального (міжрегіонального) значення і тих, що реалізуються у містах обласного значення, — має бути не менш як 5000 тис. грн. та інвестиційних програм (проектів) районного значення і тих, що спрямовані на розв'язання проблем однієї або декількох територіальних громад (міст районного значення, сіл, селищ), — не менш як 1000 тис. грн.;

— середньостроковий період фінансування;

— співфінансування з місцевих бюджетів та інших джерел у таких розмірах: не менш 20 відсотків загальної суми коштів, передбачених для їх фінансування за рахунок усіх джерел у поточному бюджетному періоді для м. Києва; не менш 10 відсотків — для м. Севастополя та обласних центрів; не менш як 5 відсотків — для міст республіканського значення Автономної Республіки Крим, обласного та районного значення, а також для об'єктів, які належать до спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст і перебувають у управлінні обласних рад.

Для сіл і селищ дозволяється реалізація інвестиційних програм (проектів) без співфінансування з місцевих бюджетів.

Крім того, положенням про Порядок визначається механізм підготовки, проведення оцінки та конкурсного відбору інвестиційних програм (проектів), що можуть відповідно до статті 24-1 Бюджетного кодексу України реалізовуватися за рахунок коштів Фонду. У конкурсному відборі можуть брати участь підготовлені органами виконавчої влади Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями та обласними, районними, районними у містах, міськими, селищними, сільськими радами інвестиційні програми (проекти), які затверджені в установленому законодавством порядку.

Формування узагальненого переліку інвестиційних програм (проектів), що реалізуються на відповідній території за рахунок бюджетних коштів, здійснюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями.

У свою чергу, для оцінки, забезпечення проведення конкурсного відбору, а також подання пропозицій щодо формування узагальнених переліків інвестиційних програм (проектів) Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації утворюють регіональні комісії. Оголошення про проведення конкурсного відбору розміщується регіональною комісією на офіційному веб-сайті Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій не пізніше ніж за два тижні до початку проведення оцінки та конкурсного відбору або в інший спосіб.

За підсумками проведеної роботи, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими держадміністраціями та конкурсною комісією Мінекономрозвитку, до 1 серпня поточного року Мінекономрозвитку результати конкурсного відбору подає Кабінету Міністрів України для затвердження в установленому порядку пропозицій щодо розподілу бюджетних коштів з переліком відповідних інвестиційних програм (проектів).

Критеріями конкурсного відбору інвестиційних програм (проектів) є:

- відповідність пріоритетам розвитку регіонів, визначеним державною стратегією регіонального розвитку та регіональними стратегіями розвитку;

- створення, приріст чи оновлення основних засобів комунальної власності або спільної власності територіальних громад;

- зменшення обсягів незавершеного будівництва — першочерговість спрямування коштів на фінансування пускових об'єктів будівництва і реконструкції та об'єктів з високим ступенем будівельної готовності;

- пріоритетність фінансування інвестиційних програм, які мають важливе значення для соціально-економічного розвитку двох і більше регіонів;

- відповідність вимогам енергозбереження та захисту навколишнього природного середовища, встановленим законодавством;

- оптимізація мережі соціальної інфраструктури з урахуванням під час будівництва нових об'єктів показника фактичного забезпечення об'єктами соціального призначення на одного мешканця відповідної адміністративно-територіальної одиниці порівняно із середньою в регіоні;

- ефективність реалізації інвестиційної програми (строк окупності, створення нових робочих місць, надходження до державного та місцевих бюджетів податків і зборів (обов'язкових платежів), приріст або оновлення основних засобів, введення в дію потужностей, інші показники оцінки успішності реалізації) [5].

Проте, вважаємо, що розглянутий порядок використання коштів потребує удосконалення та внесення наступних змін.

Згідно з пунктом 2 Порядку використання коштів Фонду, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 липня 2012 року № 656, зазначені видатки передбачаються у державному бюджеті як бюджетна програма "Державний фонд регіонального розвитку".

Головний розпорядник зазначених коштів, який затверджується законом про Державний бюджет України, визначає мережу розпорядників коштів нижчого рівня та відповідальних виконавців програми.

Однак при застосуванні в 2012 році вищевказаного механізму використання коштів Фонду виникли ускладнення із складанням мережі розпорядників нижчого рівня.

Так, по ряду об'єктів, що фінансуються за рахунок вказаних коштів, замовниками робіт мають бути визначені органи місцевого самоврядування, якими у попередні періоди виготовлена проектно-кошторисна документація та проведені конкурсні торги.

Згідно з діючим механізмом використання коштів Фонду, вказані органи місцевого самоврядування необхідно включити до мережі обласної державної адміністрації, що суперечить положенням Порядку складання, затвердження та подання мережі розпорядників коштів місцевих бюджетів усіх рівнів і основних вимог до неї, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 14 травня 2010 року № 263. Як наслідок, процес освоєння бюджетних коштів затримується через проведення іншим розпорядником коштів додаткових конкурсних торгів та передачу проектної документації.

Враховуючи викладене, вважаємо за доцільне коштів з Фонду надавати регіонам у вигляді субвенцій об-

ласним бюджетам з подальшим їх перерозподілом між місцевими бюджетами.

Зазначене відповідає пункту 12 Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [8], яким передбачено, що фінансування субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, що спрямовуються на заходи соціально-економічного розвитку регіонів, з 2013 року здійснюється через державний фонд регіонального розвитку.

Можна зазначити, що створення такого Фонду в Україні є однією з умов прискорення регіонального соціально-економічного розвитку.

Наступним механізмом реалізації принципу партнерства держави та регіонів слід вважати застосування Угод щодо регіонального розвитку між Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими радами. Принципом укладання Угод є узгодження державних і регіональних інтересів щодо соціально-економічного розвитку територій шляхом оптимальної концентрації обмежених бюджетних ресурсів і спрямування їх на пріоритетні проекти розвитку. Такий механізм здатен забезпечити ринковий, економічний характер впливу держави на регіональний розвиток, оскільки передбачає взаємну відповідальність центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за реалізацію спільних заходів у регіональному та місцевому розвитку відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку і регіональних стратегій. У цілому, укладання Угод спрямоване на забезпечення стабільності у відносинах між центральною та регіональною владою.

В Україні запровадження такого механізму стимулювання розвитку регіонів, як укладання Угод між Кабінетом Міністрів України та відповідними органами місцевого самоврядування визначено Законом України від 08 вересня 2005 року № 2850-IV "Про стимулювання розвитку регіонів" [2]. Причиною впровадження договірних відносин між Урядом та регіонами є неефективність субвенційних механізмів фінансування проектів соціально-економічного розвитку регіонів, стимулювання та підтримки депресивних територій.

До позитивних наслідків укладання та реалізації Угод слід віднести:

- концентрацію ресурсів регіонів та держави для вирішення найгостріших проблем місцевого розвитку;

- узгодження інтересів органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації стратегічних завдань регіонального розвитку;

- диверсифікацію джерел ресурсів регіонального розвитку, у тому числі можливість широкого залучення приватного капіталу, задіяння потенціалу державно-приватного партнерства для фінансування регіональних та міжрегіональних проектів;

- підвищення відповідальності місцевих органів влади за ефективне використання ресурсів, спрямованих на вирішення соціально-економічних проблем розвитку регіону;

- чітке визначення зобов'язань сторін, спільна відповідальність уряду і місцевої влади за кінцевий результат реалізації визначених завдань тощо.

На червень 2012 року укладені та виконуються Угоди щодо регіонального розвитку в таких областях, як Вінницька (2010—2015 роки), Волинська (2010—2014 роки), Івано-Франківська (2011—2015 роки), Львівська (2009—2013 роки), Херсонська (2011—2013 роки) області.

Наприклад, Угодою щодо регіонального розвитку Херсонської області передбачено реалізувати наступні пріоритетні регіональні проекти: розвиток внутрішньогосподарських зрощувальних систем; модернізація транспортної інфраструктури; водопостачання

сільських населених пунктів області; поліпшення житлових умов населення області; створення інфраструктури для зберігання, постачання та реалізації сільськогосподарської продукції тощо.

За період реалізації Угод щодо розвитку Донецької, Вінницької, Волинської, Івано-Франківської, Львівської, Херсонської областей на виконання спільних заходів (станом на 1 листопада 2011 року) було спрямовано 2562,1 млн грн. (15 % суми фінансових зобов'язань, термін виконання яких настав), у тому числі: з державного бюджету — 1922,2 млн грн (29,2 %); з місцевих бюджетів — 460,8 млн грн (24,9 %) та залучено 179,1 млн грн. з інших джерел фінансування (19,4 %) [10, с. 26].

За рахунок зазначених коштів у рамках виконання Угод реалізовані заходи з вирішення нагальних проблем економічного та соціального розвитку регіонів.

Проте можна вказати на проблеми, що виникають у процесі укладання та реалізації таких Угод, як: велика тривалість процедур розробки та укладання Угод у часі (Донецька область — майже 1 рік, Львівська область — 1 рік 9 місяців), вплив політичного фактора на процедуру розробки і укладання Угод, пріоритет першочерговості щодо укладання Угод для регіонів з високим та середнім рівнем соціально-економічного розвитку [10, с. 27].

Окрім того, практика засвідчила, що реалізація цих Угод не стала в повній мірі основою політики розвитку регіонів, оскільки більшість стратегій економічного та соціального розвитку регіонів мають недоліки стратегічного планування розвитку регіонів на середньо- та довгострокову перспективу, носять суто декларативний характер.

Незважаючи на такий стан справ щодо реалізації Угод, слід відмітити, що в умовах дефіциту фінансових ресурсів та жорсткої економії бюджетних коштів запровадження договірних відносин між Кабінетом Міністрів України та обласними радами повинно стати ефективним механізмом стимулювання розвитку регіонів.

Проте окремі експерти вважають, що угоди щодо регіонального розвитку та програм подолання депресивності території — інструмент, який існує в Україні уже понад 5 років, не показав своєї ефективності. Запровадження цього механізму, подібного до французького в Україні не дало своїх результатів, оскільки регіони, в Україні не мають власних фінансових ресурсів та свобод у їх використанні, як це є у Франції. До того ж, навіть французи відходять від цієї моделі, як неефективної і переорієнтовуються на моделі регіонального розвитку, що застосовуються в Європейському Союзі — фінансування проектів розвитку регіонів чи окремих груп регіонів за допомогою європейського фонду та власних ресурсів регіону [13].

На нашу думку, шляхами підвищення ефективності використання механізмів інвестиційної складової місцевих бюджетів можуть стати наступні:

- зменшення частки державної участі та збільшення приватного і місцевого капіталу;
- чітке визначення повноважень та відповідальності як Уряду, так і місцевої влади за кінцевий результат реалізації Угоди;
- спрямування коштів на пріоритетні напрями розвитку, визначені в стратегіях відповідних територій;
- врахування особливостей регіонів та потенціалу приватного капіталу на місцях, який може бути залучений до фінансування інвестиційних проектів.

ВИСНОВКИ

Отже, вважаємо, що зміцнення фінансової дієздатності громад за рахунок розширення податкової бази місцевих бюджетів, залучення не бюджетних ресурсів та коштів приватного сектора до реалізації інвестиційних регіональних і місцевих проектів, підвищення соціальної відповідальності бізнесу, а також раціональне поєднання державного, місцевого, приватного і міжна-

родного капіталу сприятиме позитивній динаміці соціально-економічного розвитку регіонів та надасть можливість здійснювати повним обсягом фінансування інвестиційних програм на місцях.

Подальшого дослідження потребує питання ефективного використання механізму державно-приватного партнерства з метою реалізації інвестиційних проектів у державі та в регіонах. Його визначено одним із ключових механізмів реалізації політики модернізації економіки та вирішення важливих проблем соціально-економічного розвитку територій. Економічної вигоди від застосування такого механізму стимулювання регіонального розвитку можна досягти шляхом узгодження державних, регіональних і приватних інтересів.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08 липня 2010 року № 2456-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 року № 2850-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Про Державну стратегію регіонального розвитку України до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 року № 1001 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Про затвердження Порядку використання у 2012 році коштів державного фонду регіонального розвитку: постанова Кабінету Міністрів України від 21 березня 2012 року № 312 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Питання державного фонду регіонального розвитку: постанова Кабінету Міністрів України від 04 липня 2012 року № 656 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Про затвердження переліку об'єктів і заходів, що фінансуються у 2012 році за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2012 року № 243-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: Програма економічних реформ України на 2010—2014 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>
8. Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава": Указ Президента України від 12 березня 2012 року № 187/2012. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>
9. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles>
10. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні. — К.: НІСД, 2011. — 47 с.
11. Інституційно-правове забезпечення реформування державного управління регіональним розвитком. Аналітична записка [Електронний ресурс]// Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [сайт]. — Електронні дані. Київ. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/810>
12. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / кол. авторів [заг.редакція, передмова Ф.О. Ярошенка]. — К.: Зовнішня торгівля; УДУФМТ, 2010. — 592 с.
13. Качук А. Аналіз проекту закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення державного фонду регіонального розвитку" / Інститут громадського суспільства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/www>

Стаття надійшла до редакції 31.10.2012 р.